

ALYTAUS KRAŠTAS

A U T O M A R Š R U T A S

VYTAUTO DIDŽIOJO LAIŠKŲ PĖDSAKAIS ALYTAUS KRAŠTE

Alytaus kraštas nuo seno garsėja ne tik smėlingomis kalvomis ir kalvelėmis, Nemuno vingiais, pušynais, kurie nuo vėjo draugiškai linguoja, lyg dainuotų dzūkišką daugiabalsę dainą. Šio krašto miškai ne tik išymūs savo gėrybėmis, bet ir yra vieni gražiausių ir seniausių Lietuvoje. Po Alytaus kraštą išsibarstę 27 piliakalniai, saugoję kelius į šalies gilumą ir visas Lietuvos buvusias ir esamą sostines – Kernavę, Trakus ir Vilnių.

Nenuostabu, kad daugelis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) kunigaikščių Alytaus kraštui rodė išskirtinį dėmesį. Čia jie medžiodavo, ilsėdavosi, sudarinėdavo sandorius. Alytaus krašte buvo įkurti kunigaikščio žirgynai. Tai liudija iki šių dienų Alytaus rajone esantys net trys Kaniūkų kaimai (kituose Lietuvos rajonuose daugiausia du). Šių kaimų pavadinimai kildinami iš LDK laikų arklininco, kurį vadino kaniūku (rus. конюх – arklininikas), pavadinimo.

Alytaus kraštą buvo pamėgęs ir visų laikų žymiausias Lietuvos kunigaikštis Vytautas Didysis (1350–1430). Dauge lyje krašto miestelių kunigaikštis lankėsi arba turėjo savo poilsio ir pramogų rezidencijas.

Alytuje jis tramdė vokiečių ir anglų įniršį, iš čia yra pasiuntęs keletą paliepimų-laiškų, Puniuje buvo jo poilsio rezidencija, čia paliepė pastatyti bažnyčią. Raižiuose ir apylinkėse įkurdino savo apsaugos karius – totorius. Dauguose jo nurodymu įkuriamą didelę parapiją, kuriai priklausė ir Alytus, pastatoma bažnyčia. Čia jis mėgo medžioti ir leisti laiką, o kad tuo metu nenutoltų nuo valstybės reikalų, siuntė laiškus su paliepimais. Kai kurių šaltinių teigimu, Alovėje taip pat buvo nedidelė kunigaikščių medžioklės pilaitė, kur apsistodavo pailsėti, užkasti po kelionės ar medžioklės. Čia buvo įkurtas ir žirgynas. Keliaujant šiomis vietovėmis siūlome aplankyti ir pakeliui esančius Pivašiūnus – puikų gamtos, senosios archeologijos ir architektūros kampelį, nors rašytinių žinių apie juos Vytauto Didžiojo valdymo laikotarpiu nebuvo.

Kviečiame pakeliauti beveik 90 km po įvairias Alytaus krašto vietas, kurios susijusios su Vytautu Didžiuoju. Iš vienu jį siuntė laiškus-paliepimus, kitose netiesiogiai paliko savo atminimą ir pėdsaką, lyg savotišką laišką ateities kartoms.

ALYTAUS PILIAKALNIAI

Alytaus piliakalnis

Šiandien Alytus – didžiausias Pietų Lietuvos miestas. Kuriantis valstybei jis buvo viena iš svarbių gynybinių vietovių, saugojusių kelius į šalies gilumą. Pirmą kartą vietovė rašytiniuose šaltiniuose paminėta 1377 metais kaip kryžiuočių nuniokota žemė.

Alytus – vienas iš nedaugelio Lietuvos miestų, kuriame yra du piliakalniai. Tai rodo miesto gynybinę svarbą. Vienas jų – Radžiūnų piliakalnis, esantis Vidzgirio botaniniame draustinyje, kairiame Nemuno krante. Jį galima pasiekti važiuojant automobiliu (tiesa, iki pat piliakalnio papėdės tikrai

neprivažiuosite – teks ir paėjėti) arba einant Santaikos gatve. Norint užkopti ant piliakalnio, kuris pūpso prie nuostabių Kirmijos upelio šlaitų, reikia pėsčiomis įveikti ruoželį draustinio takeliais. Gamtos mylėtojams čia įrengti du gamtiniai pažintiniai takai – eidami tikrai nepasiklysite, jei atidžiai seksite ant medžių dažais pažymėtus ženklus. Paties piliakalnio šlaitai yra statūs, 30–35 m aukščio. Tačiau nenusigąskite, tiek į piliakalnį, tiek į jo papėdę, kur ant Nemuno kranto įrengta laužavietė, veda mediniai laipteliai.

Kitas mieste įsitaisęs piliakalnis – Alytaus piliakalnis, jį galima pasiekti važiuojant Piliakalnio gatve. Piliakalnį iš vakarų ir šiaurės vakarų juosia Alytupio slėnis, iš pietų – Nemunas, iš rytų ir šiaurės rytų – daubos. Šlaitai statūs, 20–25 m, tik rytiniai 5–6 m aukščio.

Sakoma, kad ant jo dar kunigaikščio Algirdo valdymo laikotarpiu (1345–1377) buvo pastatyta medinė pilis, į kurią kelius vokiečiai nurodė „Lietuvos kelių aprašymuose“ 1384 metais. Kovose su kryžiuočiais buvo supleškinta.

1392 metais, Vytauto ir Jogailos barnių metu, Vytautas paprašo vokiečių ir anglų pagalbos norėdamas pulti lietuviškas žemes. Alytuje anglų ir vokiečių riteriai susiginčijo, kurie turi nešti šv. Jurgio vėliavą. Vokiečiai buvo įpratę, kad pas juos ši plevėsuoja, bet anglas Henris Persis, pravarde Karštuolis, pirmas išskleidė vėliavą ir nesiruošė jos nuleisti ar atiduoti. Kivirčas vos nevirto tarpusavio mūšiu. Kaip rašo kronikininkas Vygandas Marburgietis, tik įsikišus Vytautui ir jo žmonai aprimo aistros. Anglų ir vokiečių puolimo metu Alytus patyrė daug nuostolių. Vėliau Vytautas, tapęs Lietuvos kunigaikščiu, Alytaus nepuldinėjo, o iš jo siuntė laiškus.

Šiandien piliakalnio papėdę puošia skulptūrų ekspozicija „Alytaus piliakalnio protėviai“. Piliakalnis apipintas nesuskaičiuojama gausybe legendų. Viena iš jų byloja apie meilę ir miesto vardo atsiradimą.

Kadaiše gyvenę Mirgrausėlė ir Alyta. Juodu vienas kitą pamilę, tačiau Mirgrausėlei buvusi

skirta vaidilutės dalia. Vietos pilį užpuolę kryžiuočiai. Kovoje kritę daug karių, tačiau Alyta likęs gyvas, prasiveržęs iš kryžiuočių apsupimo, nujojęs į Gabijos kalnelį, kur Mirgrausėlė kursčiusi šventąją ugnį, ir ją paslėpęs, o pats grįžęs į kovą. Nors kovėsis Alyta žuvęs. Mirgrausėlė, sužinojusi apie jo mirtį, taip graudžiai verkusi, kad ašaros upeliu pradėjusios tekėti į Nemuną. Upelis žynių buvęs pavadintas Alytupiu, o šalia įsikūręs miestas – Alytumi. Ir šiandien į Nemuną teka Mirgrausėlės ašarų upelis, o seni žmonės sako, kad iš to upelio atsigėrę iki tol nemylėjusieji įsimyli, o kas myli – pamilsta dar labiau.

Šalia yra išlikę senojo geležinkelio tilto griuvėsiai (1899). Nuo piliakalnio ir pylimo atsiveria puiki kariakrančio miesto panorama. Už pylimo, Klebono akmens Nemune link, pakrantės aikštelėje įrengtos pavėsinės, laužavietės, žaidimų aikštelės.

Iš Alytaus kelias veda į Punią, kaip anais laikais jis vedė ir Vytautą, ir kryžiuočius.

Radžiūnų piliakalnis

Tai įdomu. Atlikęs Alytaus kapinyno (XIV–XVII a.), kuris yra netoli Alytaus piliakalnio, archeologinius kasinėjimus, antropologas Rimantas Jankauskas pabandė panagrinti ekologinių sąlygų įtaką alytiškių demografiniams rodikliams ir morfologinėms ypatybėms. Pagal jį, XVI a. demografinė situacija Alytuje buvo geresnė nei Vilniuje, bet prastesnė negu kaime; ūgiu ir kitais somatologiniais rodikliais alytiškiai artimesni kaimiečiams, o sergamumo struktūra – vilniečiams.

KITA INFORMACIJA

Apgyvendinimas

Viešbutis „Dzūkija“ **, Pulko g. 14 / 1, Alytus, tel. +370 315 52 002

Viešbutis „Odė“ ***, Naujoji g. 8C, Alytus, tel. +370 315 32 929

Viešbutis „Senas namas“ ***, Užuolankos g. 24, Alytus, tel. +370 315 53 489

Viešbutis „Vaidila“ ***, Seirijų g. 27, Alytus, tel. +370 682 65 950

Motelis „Linas“, Seirijų g. 27, Alytus, tel. +370 682 65 950

Svečių namai „Bičiulis“ **, Pramonės g. 9 (VšĮ Alytaus medicininės reabilitacijos ir sporto centras), Alytus, tel. +370 315 77 440

Alytaus kolegijos bendrabutis, Merkinės g. 2A, Alytus, tel. +370 676 41 033

Vilmanto Biesevičiaus kaimo turizmo sodyba, Radžiūnų k., Alytaus sen., Alytaus r., tel.: +370 611 24 692, +370 611 24 693

Nakvynė ir pusryčiai

„Šolena“, Rato g. 7A, Alytus, tel.: +370 682 49 202, +370 315 21 044

Suvalkų g. 53, Alytus, tel.: +370 315 72 427, +370 601 05 393

Pramogos

Nuotykių parkas „Tarzanija“, Radžiūnų k., Alytaus sen., Alytaus r., tel. +370 671 80 500

PUNIA

(Alytus–Punia, atstumas 24 km)

Punios piliakalnis

Punia, pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose paminėta 1382 metais, įsikūrusi 3 km į vakarus nuo kelio Druskininkai–Jieznas, aukštame dešiniajame Nemuno krante. Čia upė pradeda daryti didžiuosius vingius, savo vandenimis apjuosdama miškus, miestus ir miestelius – Punioje prasideda Nemuno kilpų regioninis parkas.

Kiekvieną atvykėlį į Punią pirmiausia pasitinka baltutė Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia. Jos architektūra – baroko ir klasicizmo jungtis. Pastatyta ji 1863 metais toje pat vietoje, kur 1857 metais sudegė prieš tai čia stovėjusi bažnyčia. Pirmoji bažnyčia Punioje pastatyta 1425 metais, manoma, kur dabar stovi bokšto formos Šv. Jurgio mūrinė koplytėlė, skirta 1831 metų sukilėliams atminti. Tuometis bažnyčios klebonas Juozapas Klikovičius dalyvavo sukilime, vėliau ilgai slapstėsi, bet buvo sugautas.

Pasakojama, kad pirmą bažnyčią statyti paliepęs Vytautas Didysis, todėl jo atminimas gerbiamas iki šių dienų – bažnyčioje greta Punios herbo kabo šio kunigaikščio portretas.

Šiandien Punia šalyje garsėja piliakalniu, vienu didžiausių ir gražiausių Lietuvoje.

Vytauto Didžiojo paveikslas Punios bažnyčioje

Legendos pasakoja, jog ant Punios piliakalnio stovėjusi kunigaikščio Margirio pilis, vadinta Pilėnais. 1336 metais čia įvykęs garsusis Pilėnų mūšis. Pilies gynėjai ir gyventojai nutarę verčiau žūti liepsnose nei pasiduoti kryžiuočiams į nelaisvę.

Archeologai, kruopščiai ištyrę piliakalnį, nustatė, kad XIII–XIV amžiuje ant jo stovėjo pilis, kuri buvo sudeginta, XV amžiuje jos vietoje pastatyta nauja. Tačiau neprabėgus nė amžiui sudegė ir ši, XVI amžiaus pabaigoje čia pastatyti nauji dideli rūmai. Vėliau jie tiesiog sunyko.

Nuo piliakalnio viršūnės atsiveria graži panorama: plati Nemuno juosta ir Punios šilas, kuris yra vienas seniausių ir aukščiausių miškų Lietuvoje. Kalbama, kad šis šilas – tai mažytė dalelė, likusi iš legendinių senųjų Lietuvos girių. Patiko Vytautui Didžiajam Punia, kurią ne kartą yra gynęs nuo priešų. Vėliau ten jis buvo įkūręs savo rezidenciją. Jei tikėsimės flamandų keliautoju ir diplomatu, Burgundijos kunigaikščio patarėju Žilberu de Lanua (Guillebert de Lannoy), kuris 1412–1413 metais lankėsi LDK, jam norint susitikti su Vytautu Didžiuoju teko vykti į Puniją. Čia didysis kunigaikštis per metus praleisdavo po porą mėnesių. Keliautojas pasakojo su juo rezidencijoje radęs žmoną ir dukrą.

Istorikų teigimu, Punia – vienas iš 14 seniausių ankstyvųjų Lietuvos miestelių.

Tai įdomu. 1939 metais buvo kilusi mintis Punios piliakalnį sujungti su Punios šilu kabančiu (Beždžionių) tiltu per Nemuną ir įkurti Tautos parką. Tačiau Antrasis pasaulinis karas tokiems sumanymams sutrukdė.

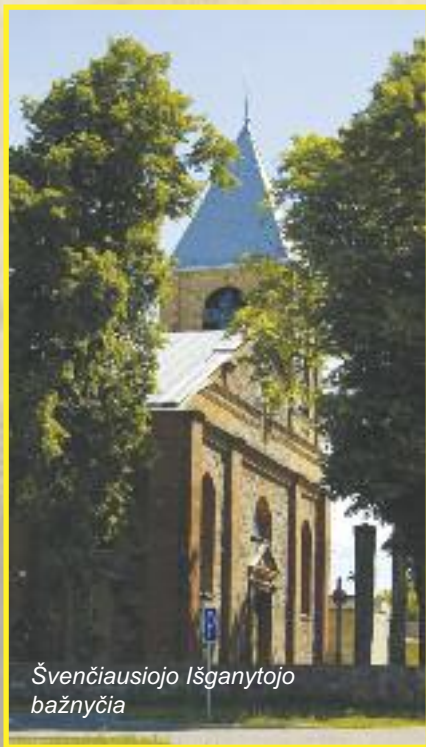
Šv. Jurgio mūrinė koplytėlė

BUTRIMONYS

(Punia–Butrimonys, atstumas 10 km)

Trikampė Butrimonių aikštė - vienintelė tokia Lietuvoje

Švenčiausiojo Išganytojo
bažnyčia

Pasakojama, kad seniai seniai tose vietose apsigyveno prekybininkas Butrimas. Pasistatė gražius namus kelių sankirtoje (ir šiandien iš čia keliai veda į Punią, Stakliškes, Onuškę, Pivašiūnus, Alytų) ir pradėjo verstis įvairia prekyba. Daugelis pastebėjo jį įsikūrus ne tik gražioje, bet ir labai naudingoje vietoje, kur pravažiuoja daug pirkėjų. Butrimo pavyzdžiu pasekė ir kiti – taip įsikūrė miestelis, jį pavadino pirmojo gyventoją vardu.

Kaip ten buvo iš tikrųjų, jau sunku pasakyti, tačiau legendoje yra tiesos, nes Butrimonių vardas kildinamas iš pavardės Butrimonis daugiskaitos. Kaimelis tokiu pavadinimu aptinkamas 1699 metų istoriniuose šaltiniuose, netrukus jau vadinamas miesteliu. 1936 metais apie Butrimonis „Lietuvos aidas“ rašė: „Miestelis didelis. Gatvės išgrįstos. Šaligatviai sutvarkyti. Antradieniais būna dideli turgūs, į kuriuos žmonių atvažiuoja iš kitų apskričių. Butrimiečiai turi originalią su vienu bokštu bažnyčią.“ Ši Švenčiausiojo Išganytojo bažnyčia Butrimonis puošia ir šiandien. Pradėta statyti 1906-aisiais, dėl įvairių karų ir kitų aplinkybių baigta tik 1926 metais, o iš sumanytų dviejų bokštų teliko vienas.

Gerulių piliakalnis

Šiandien miestelis yra urbanistikos paminklas. Jis kūrėsi kelių, vedančių iš Vilniaus į Alytų ir Punią, sankirtoje. Taip susiformavusi trikampė aikštė (dabar ji vienintelė tokia visoje Lietuvoje) vėliau lėmė viso miestelio apstatymą.

Prieš įvažiuojant į miestelį dešinėje pusėje yra senosios žydų kapinaitės. Kaip anuomet rašė laikraštis, pagrindiniai Butrimonių gyventojai buvo žydai ir totoriai. Sakoma, kad būtent Vytautas Didysis Butrimonių apylinkėse įkurdino totorius, o šie jam ištikimai tarnavo ir buvo jo apsaugos pulkuose.

Tai įdomu. Netoli Butrimonių yra Gerulių piliakalnis (reikia važiuoti Stakliškių kryptimi) – maždaug 45 m ilgio ir 21 m pločio, 8–11 m aukščio. Už keliolikos metrų nuo piliakalnio jau baigiasi Alytaus rajono riba tad, ties riboženkliu žengiant žingsnį, galima sakyti, kad viena koja Alytaus rajone, kita – Prienų.

1865-aisiais Butrimonyse gimė Bernardas Berensonas (mirė 1959) – kitados vienas iš geriausių Renesanso žinovų.

RAIŽIAI

(Butrimonys–Raižiai, atstumas 6 km)

Paminklas Vytautui Didžiajam ir Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms atminti

Raižiai tituluojami totorių sostine. Pirmieji totoriai Lietuvoje apsigyveno dar kunigaikščio Gedimino laikais (1316–1341), kai po Aukso ordos mūšio su Lietuva buvo paimti į nelaisvę. Baigus derybas ir pasirašius sutartis jie tapo sąjungininkais ir pasiliko. Pradėjęs valdyti, Vytautas Didysis totorius, gerus ir ištikimus karius, viliojo atvykti į Lietuvą su šeimomis, žadėdamas žemių ir privilegijų. Atvykėlius daugiausia apgyvendino Butrimonių apylinkėse.

Raižiuose jie pasistatė mečetę (netoli jos yra totorių kapinaitės), kuri tapo jų susirinkimų centru. Šiandieninė mečetė pastatyta 1899 metais ir vienintelė Lietuvoje veikė t a r y b m e č i u . Greta maldos namų 2010 metais buvo pastatyti du saulės laikrodžiai. Vienas rodo vietas,

Saulės laikrodžiai, rodantys Raižių ir Žalgirio mūšio laikus

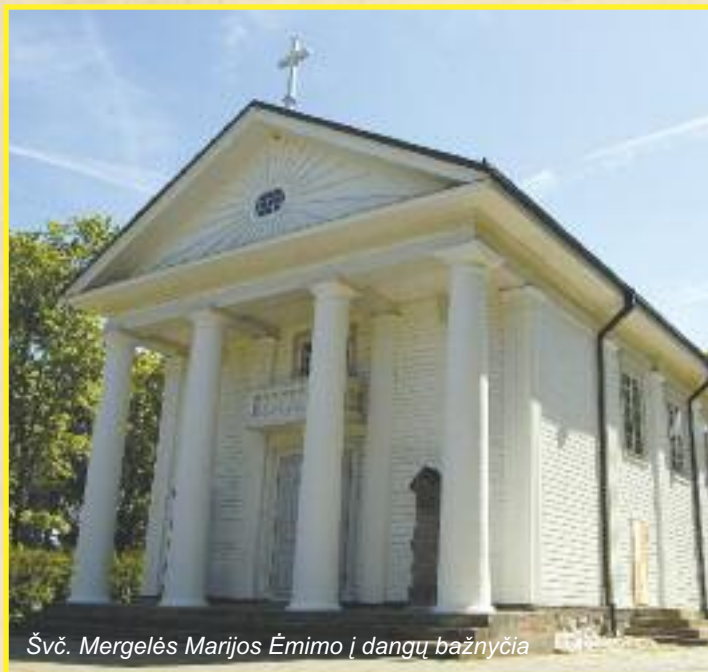
kitas – Žalgirio mūšio lauko laiką. Tolėliau, aukščiau ant kalnelio, minint 600-ąsias Žalgirio mūšio metines atidengtas paminklas Vytautui Didžiajam ir šiam mūšiui atminti. Paminklas pagamintas iš granito ir yra 5,2 m aukščio. Jo viršutinėje dalyje įkomponuoti Gedimino stulpai ir totorių simbolis Tarak Tamga, vidurinėje – Vytauto Didžiojo valdymo (1392–1430), totorių atsikėlimo į LDK (1397) ir Žalgirio mūšio (1410) metai, apatinėje – užrašas: „Vytautas Didysis – Lietuvos valdovas.“

Tai įdomu. Atvykdami į Lietuvą totoriai atsivežė svogūnų, česnakų, agurkų, ajerų ir pradėjo puoselėti daržininkystės tradicijas. Su totoriais atkeliavo šimtalapis ir čeburekai (juos totoriai gamino iš aviėnos, nes musulmonai nevalgo kiaulienos).

Nemažai totorių iš Butrimonių apylinkių carinėje armijoje buvo aukšto rango karininkai.

PIVAŠIŪNAI

(Raižiai–Pivašiūnai, atstumas 17 km, iš Raižių reikia grįžti į Butrimonis ir pasukti į Pivašiūnus)

Pivašiūnai įsikūrę vaizdingoje kalvotoje vietovėje, šalia didelio Pivašiūnų–Gineitiškių miško ir Ilgio ežero. Pasakojama, kad labai seniai čia buvusi lyguma – pievos su keletu salelių bei kalvelių. Ant vienos buvęs aukuras ir kūrenta šventoji ugnis, aplinkui augę milžiniški ažuolynai. Kai šiuose kraštuose pasirodę krikščionių vienuoliai ir, ant vienos

kalvelės pasistatę bažnyčią, ėmę niekinti pagonis, žyniai juos prakeikę sakydami: „Tebūnie čia ežeras, ilgas kaip pievomis apaugusi lyguma.“ Tada staiga sudrebėjusi žemė, viskas pradėjo grimzti gilyn, suskambėjęs prasmegęs žemėn ir varpas su bažnyčia. Lyguma buvusi užlieta vandeniu – taip atsiradęs Ilgio ežeras. Tie, kurie nespėję pasitraukti, prasmegę kartu su žeme.

Pivašiūnų pavadinimas, manoma, kilęs nuo upelio Pievesa vardo. Kadaisė upelis buvo sraunus ir gilus. Kalbama, kad kovų su kryžiuočiais laikais Lietuvos kariuomenės vyrai ir vadai sustodavo pailsėti ir arklių pagirdyti. Taip pat ieškodavo seklesnių vietų perbristi upelį. Legenda pasakoja, kad srauni srovė galėjo raitelį su šarvais ir žirgu nunešti. Tik drąsiausieji sugebėdavo įveikti upelį.

Rašytiniuose šaltiniuose Pivašiūnai minimi nuo XVII a., tačiau įvairūs ženklai (pvz., netoli Pivašiūnų esantys pilkapiai) rodo, kad čia gyventa gerokai anksčiau. 1630 metais greta gyvenvietės iškilo medinė bažnyčia, kurios fundatorius Jonas Klockis prieš mirtį aplinkines žemes ir bažnyčią testamentu paliko Trakų benediktinų vienuolynui.

Vienuoliai čia tvarkėsi beveik du amžius: plėtė miestelį, turėjo tris kalves ir plytinę, įrengė kelias karčemas. Bene įdomiausias ir niekaip nepaaiškinamas šio krašto įvykis yra J. Klockio iš užsienio parvežtas Švč. Mergelės Marijos paveikslas. Per karus ir gaisrus nenukentėjęs, jis ėmė garsėti kaip stebuklingas ir XVII a. bažnytinės vyresnybės tokiu pripažintas. Sakoma, jog stebuklinga galia ir amžiumi jis prilygsta Aušros vartų Madonos paveiksliui. Kardinalas Vincentas Sladkevičius 1988 metais vainikavo Pivašiūnų Mergelę su Kūdikiu popiežiaus Jono Pauliaus II dovanotomis karūnomis ir suteikė jai Nuliūdusiųjų Paguodos titulą.

1825 metais pastatyta dabartinė Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų medinė bažnyčia. Ji – garsiausia Alytaus krašte ir vienintelė Lietuvoje klasicistinio stiliaus, išlaikiusi tokią lotyniško kryžiaus struktūrą, kuriai būdinga išilginių tūrių ir kryžmos dinamika. Bažnyčios viduje yra retai kur Lietuvoje aptinkamas apeinamas altorius. Įspūdinga interjero dalis – 15 medinių baltai dažytų skulptūrų su paauksavimais. Pivašiūnai nuo seno garsūs Žolinės atlaidais, kurie čia vyksta visą savaitę, tomis dienomis šią vietą aplanko tūkstančiai maldininkų iš visos Lietuvos ir užsienio.

Bažnyčios šventoriaus kapinaitėse galima pamatyti medinių senųjų dzūkiškų kryžių. Greta varpinės stovi menininkės Leokadijos Belvertaitės sukurta (1945–1948) Švč. Mergelės Marijos su kūdikėliu Jėzumi skulptūra.

Netoli bažnyčios, kitapus gatvės, senosiose kapinėse, kurios dabar jau užstatytos namais, senosios bažnyčios vietoje XIX a. viduryje buvo pastatyta Odinių (Odinčių) giminės koplyčia-mauzoliejus. Viduje įrengtas altorėlis, sienas puošia

J. Klockio portretas, datuojamas 1648 metais, įvairūs šventųjų paveikslai. Koplyčioje pamaldos nevyksta, nes joje saugomi bažnytinių apeigų drabužiai, procesijų vėliavos ir pan.

Miestelį puošia paminklas, skirtas Lietuvos tarybos nariui, Vasario 16-osios Akto signatarui kunigui Alfonsui Petruiliui, kuris Pivašiūnų bažnyčioje klebonavo nuo 1911 iki 1927 metų.

Netoli bažnyčios, tik perėjus kelią, galima pakilti į Pivašiūnų piliakalnį.

Tai įdomu. 2004 metais Pivašiūnuose tvarkant individualų namą buvo rastos 300–400 milijonų metų senumo galvakojų moliuskų orthankų liekanos.

KITA INFORMACIJA

Prie Ilgio ežero įrengta poilsio zona ir paplūdimys.

Apgyvendinimas

Kupinų kaimo turizmo sodyba, Mikalavo k., Pivašiūnų sen., Alytaus r., tel.: +370 699 28 907, +370 315 34 766

Sodyba „Tarp kalvų“, Einoronių k., Pivašiūnų sen., Alytaus r., tel. +370 686 53 369

Viktorijos kaimo turizmo sodyba, Skraičionių k., Pivašiūnų sen., Alytaus r., tel.: +370 618 54 228, +370 698 34 659

Paminklas Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarui kunigui Alfonsui Petruiliui

DAUGAI

(Pivašiūnai–Daugai, atstumas 13 km,
važiuojama Alytaus kryptimi ir,
vadovaujantis kelio ženklais, sukama į Daugus)

Dievo Apvaizdos bažnyčia

Pakeliui į Daugus pravažiuosite Žvirgždėnus, kur prie pat kelio pamatysite gamtos paminklą – Žvirgždėnų pušį. Iki šiol sklando legendos, kad gerai pašniukštinėjus aplink ją galima rasti senovinių monetų. Pasakojama, jog prie šios pušies mėgdavo sėdėti elgetos ir prašyti išmaldos iš pravažiuojančiųjų, o numesti pinigėliai neretai tiesiog paskėsdavo kelio dulkėse. Dar pasakojama, kad prie pušies vaidenasi. Pušies kamienas yra 1 m skersmens ir 13 m aukščio. Nuo jos iki Daugų vos 3 kilometrai.

Daugus iš visų pusių supa ežerai, apie kuriuos sukurta daug legendų ir pasakojimų. Yra padavimas, bylojantis miestelio vardo kilmę. Pasakojama, kad trys Daugio galiūnai sūnūs nuskendę Didžiulio ežere. Jie plėšydavę tinklus ir gąsdindavę žvejus. Šie likdavę sveiki gyvi tik jeigu kuris nors spėdavęs sušukti: „Vardan Dievo Tėvo, piktieji Daugai, atstokit!“ Taip vietovė ir buvo praminta Daugais.

Daugai yra viena seniausių vietovių Lietuvoje. Pirmą kartą miestelis paminėtas kryžiuočių kronikų aprašymuose 1384 metais.

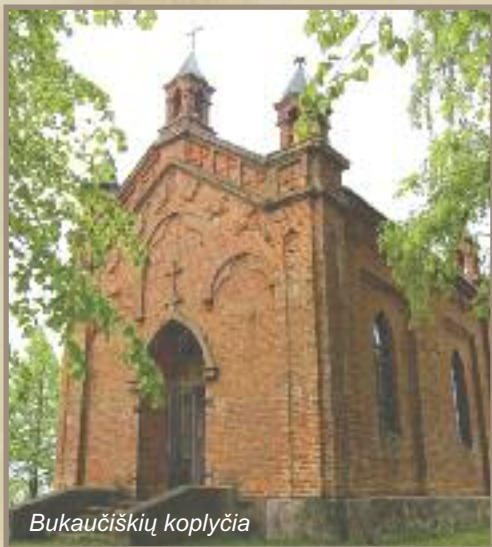
XIV–XV a. Dauguose stovėjo valdovų medžioklės pilis ir žvėrynas. Kai kurie istorikai mano, kad Jogaila medžiodamas Dauguose susitiko su kryžiuočiais ir sudarė slaptą sutartį, kuria pasižadėjo neremti Kęstučio.

Vytauto laikais Dauguose buvo Lietuvos didžiojo kunigaikščio rezidencija. Čia jis dažnai užsukdavo pamedžioti, pailsėti. Kad Dauguose būta svarbios kunigaikščio rezidencijos, liudija tai, jog Vytautas XIV a. pabaigoje nurodė pastatyti bažnyčią, į kurios parapiją įėjo ir Alytus.

Senajoje miestelio dalyje yra medžiais apaugęs Šventapetrio kalnelis. Tai kadaise buvęs piliakalnis. Vėliau, kaip manoma, ant jo ir pastatyta pirmoji Daugų bažnyčia, dabar čia stovi medinis kryžius. Veikiausiai tai buvo medinė bažnyčia. Bažnyčios, kaip ir daugelis medinių pastatų, sudegdavo per gaisrus. Toks likimas 1655 metais ištiko ir Daugų bažnyčią. Netrukus ji buvo atstatyta.

Daugų ežeras

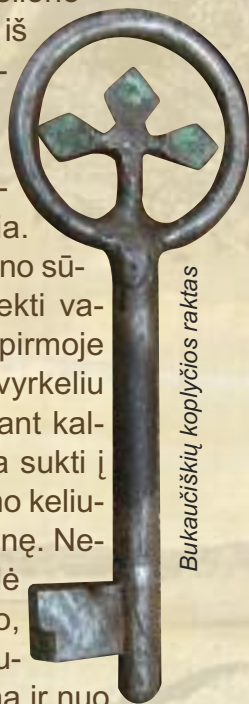

Bukaučiškių koplyčia

Dabartinė mūrinė trijų navų b e b o k š t ė Dievo Apvaizdos bažnyčia, turinti gotikos, klasicizmo ir baroko stilių bruožų, pastatyta 1858–1862 metais.

Daugų apylinkėse, Bukaučiškėse

(važiudami į jas vadovaukitės instrukcija, nes Daugų apylinkėse – dvejose Bukaučiškėse), yra buvusio Vasario 16-osios Akto signataro, kunigo, ministro pirmininko, kariuomenės kapeliono Vlodo Mirono dvaro, kuris jam atiteko iš valstybės už nuopelnus, XIX a. raudonų plytų romaninio stiliaus su neogotikos elementais koplytėlė. Čia vasaras leisdavo ir garsioji aktorė Monika Mironaitė, V. Mirono dukterėčia. Prie koplyčios yra mažamečio V. Mirono sūnėno kapas. Koplytėlę galima pasiekti važiuojant iš Daugų pro Rimėnus, pirmoje sankryžoje už jų pasukus į kairę. Žvyrkeliu visą laiką važiuojant tiesiai, kairėje ant kalniuko pamačius medinį kryžį, reikia sukti į kairę ir važiuoti keliuku į dešinę. Kaimo keliukui baigiantis, dar kartą pasukti į dešinę. Netrukus ant kalniuko pasirodys gražuolė koplytėlė. Ji pastatyta ant kalnelio, greta buvusio dvaro. Šio buvimą čia liudija tik iki šių dienų išlikusi mūro siena ir nuo

Bukaučiškių koplyčios raktas

dvaro iki koplytėlės vedusios liepų alėjos likučiai. Jei tikėsime legendomis, ant kalvos, kurios viršūnėje pastatyta koplyčia, kadaise augo seni ir labai aukšti klevai. O tuose klevuose gyveno daugybė gandrų. Jie saugojo paslaptinius laiptus, kuriais dorų mirusiųjų dvasios į dangų patekdavo. Koplyčios rūsyje, šonuose įrengtos nišos, kuriose buvo laidojami dvarininkai. Deja, jos išplėštos.

Tai įdomu. Kol nebuvo imtasi reguliuoti Daugų ežero vandens lygio, į miestelį vedė tik vienas kelias, o pats miestelis buvo apsuptas vandens. Lyg būtų antroji Trakų pilies sala. Gal todėl kunigaikščiai čia jautėsi saugūs.

KITA INFORMACIJA

Apgyvendinimas

Poilsiavietė „Daugų sala“ (įrengtas paplūdimys, sporto aikštynai, yra nameliai nakvynei), Salos k., Daugų sen., Alytaus r., tel. +370 687 39 416

Kaimo turizmo sodyba „Daug gėlių“, Dvarčėnų k., Daugų sen., Alytaus r., tel. +370 615 15 001

Kaimo turizmo sodyba „Dvarčėnų dvaras“, Dvarčėnų k., Daugų sen., Alytaus r., tel. +370 698 77 711

Sodyba „Pas gandrų“, Salos k., Daugų sen., Alytaus r., tel. +370 611 22 578

Pramogos

Dauguose ant ežero kranto yra paplūdimys. Daugų ežere galima plaukioti vandens motociklais.

Plaustas Daugų ežere (puikiai tinka draugų kompanijai smagiai praleisti laiką ant vandens), tel. +370 629 24 214

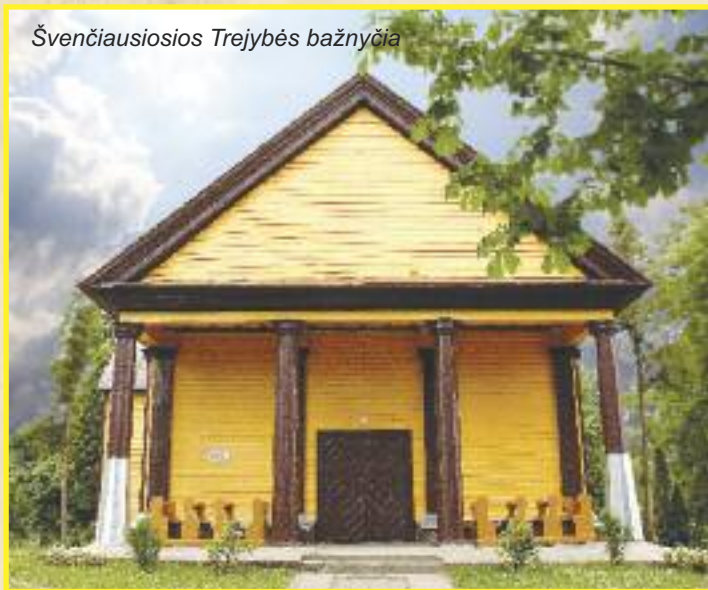
Baidarių, valčių nuoma:

Aleksas ir Liudmila Bagdanavičiai, tel. +370 698 80 611

Daugų irklavimo bazė, tel. +370 686 90 768

ALOVĖ

(Bukaučiškės–Alovė–Alytus, atstumas apie 24 km)

Švenčiausiosios Trejybės bažnyčia

Iš Bukaučiškių norint nuvažiuoti į Alovę nebūtina grįžti į Daugus. Privažiavus sankryžą, kuria čia ir atvažiuota, reikia važiuoti tiesiai asfaltuotu keliu. Pasiekus Pocelonių kaimą, verta aplankyti senąją mokyklą. Ant šalia esančios kalvelės yra nedidelės gražios kaimo kapinaitės. Tada išvažiuojama kelio Alytus–Daugai kryptimi ir juo iki Alovės (2 km nuo pagrindinio kelio).

Alovė įsikūrusi šalia Alovės ežero, iš kurio išteka dešinysis Nemuno intakas – Alovės upelis. Miestelio vardas bėgant amžiams daug kartų keitėsi: 1692-aisiais jis buvo vadinamas Holawa, XIX a. pradžioje – Olawa, 1894–1914 metais – Aleksandra, 1911–1917 metais – Alave, nuo 1920-ųjų iki šiol – Alove.

Alovėje ir jos apylinkėse gyventa nuo seno. Tai liudija iki mūsų dienų išlikę pilkapiai ir senkapiai. Manoma, jog XV a. Alovėje būta didžiojo kunigaikščio dvaro. Yra keletas Vytauto Didžiojo raštų laiškų iš Alovės. Šalia Alovės buvo ir kunigaikščio žirgynas. Kai kurių šaltinių teigimu, 1690 metais Alovėje mirė Lietuvos didysis kancleris Marcijonas Aleksandras Oginskis.

Miestelyje galima pamatyti Baltosios Alovės dvaro likučius, o nuvykus į Raudonąją Alovę išvysti gerai išlikusius dvaro pastatus – medinį stalinį, kur gyveno dvaro samdiniai, ir mūrinį svirną. XIX a. čia buvo 4 palivarkai, vietą vadino Baltąja, kitą Raudonąją Alove – pagal ten stovėjusių dvarų spalvą. Nepriklausomoje Lietuvoje Raudonosios ir Baltosios Alovės kaimai sujungti į vieną gyvenvietę ir pavadinti Alove. Viešint Alovėje būtina apsilankyti ir Švenčiausiosios Trejybės bažnyčioje, kuriai daugiau nei 200 metų. Ji pastatyta 1802 metais, turi klasicizmo ir baroko bruožų. Šalia stovi medinė varpinė.

Važiuojant iš Alovės į Alytų, privažius Poteronis ir pasukus į kairę (į nedidelį kaimo žvyrkelį), po kelių minučių pasimatys Poteronių piliakalnis. Pasakojama, esą jame vaidendavęsi: vidurnaktį viršūnėje pasirodydavusi baltais drabužiais vilkinti vaidilutė. Ji kūrendavusi ugnį, verkdavusi ir aimanuodavusi ligi gaidžiams pragystant, vėliau pranykdavusi.

Tai įdomu. 1955 metais Baltosios Alovės dvaro rūmų teritorijoje buvo rastas lobis. Tai XIV a. pabaigos – XV a. pradžios sidabriniai lydiniai ir monetos. Iš jų išliko: du pusiau perkirsti trikampio pjūvio lydiniai (91,72 ir 94 g), 5 lietuviški pinigėliai su Vyčiu vienoje ir Gedimino stulpais kitoje pusėje, 56 Prahos grašiai, kaldinti Vaclovo IV valdymo metais (1346–1378). Lobis saugomas Lietuvos nacionaliniame muziejuje.

KITA INFORMACIJA

Pramogos

Kulinarinio paveldo puoselėjimas. Dzūkiškos duonos, kūčiukų, bandų kepimas, giros raugimas ir kt. Asta Kisielienė, Alovė, Alovės sen., Alytaus r., tel. +370 678 34 109

Leidinį iš dalies finansavo
Alytaus rajono savivaldybės administracija

Sudarytoja
Birutė Malaškevičiūtė
Alytaus turizmo informacijos centro
vyriausioji informacijos specialistė

Naudota literatūra:

Daugai. Alytus: Alytaus naujienos, 2004.
Kudaba Č. Daugai ir jų apylinkės // Mokslas ir gyvenimas. 1970. Nr. 7. P. 26–30.
Lietuvos tautinės mažumos. Kaunas: Šviesa, 2007.
Kaišiadorių vyskupija ir jos sakralinis paveldas. Vilnius: Savastis, 2006.
Marburgietis V. Naujoji Prūsijos kronika. Vilnius: Vaga, 1998.
Miškinis A. Punios miestas // Mokslas ir gyvenimas. 1982. Nr. 9. P. 29.
Svetikas E. Alytaus kapinynas: christianizacijos šaltiniai. Vilnius: Diemedis, 2003.
Urbanavičius V. Punios pilys // Mokslas ir gyvenimas. 1982. Nr. 9. P. 28.
Vitunskas V. Pivašiūnai ir apylinkės. Marijampolė: Piko valanda, 2004.

Nuotraukų autoriai:

Neringa Andrijauskaitė, Algimanto Antanevičiaus kolekcija, Giedrius Bernatavičius, Evita Ieva Fedaravičiūtė, Simona Levulytė, Birutė Malaškevičiūtė, Punios pilies kalnas (Z. Gliogerio piešinys, 1872 m.) // Kolupaila S. Nemunas. Kaunas, 1940, Alma Purvinytė, Mindaugas Šematulskis, Žydrūnas Sinkevičius, Zita Stankevičienė, Lena Valentaitė, XIII a. pab. – XIV a. Punios pilis (S. Mikulionio rekonstrukcinis piešinys) // Mokslas ir gyvenimas. 1982. Nr. 9. P. 28.

Alytaus turizmo informacijos centras
Rotušės a. 14A, LT-62141 Alytus
Tel.: +370 315 52010, +370 687 07 703
Faksas +370 315 51982
El. paštas info@alytus-tourism.lt
www.alytus-tourism.lt

